

**Сумський державний педагогічний університет
імені А.С.Макаренка**

Навчально-науковий інститут фізичної культури

Кафедра логопедії

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор НН інституту
фізичної культури

_____ Михайло ЛЯННОЙ

«31» серпня 2023 р.

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
СПЕЦПЕДАГОГІКА З ІСТОРІЄЮ ЛОГОПЕДІЇ**

Галузь знань: 01 Освіта/Педагогіка

Спеціальність: 016 Спеціальна освіта (016.01 Логопедія)

Освітньо-професійна програма: Спеціальна освіта (Логопедія)

Перший (бакалаврський) рівень вищої освіти

Мова навчання: українська

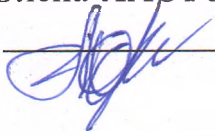
Погоджено науково-методичною
комісією

НН інституту фізичної культури
«31» серпня 2023 р.

Голова

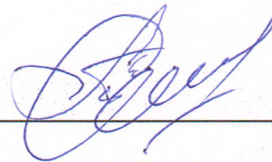
Людмила МОРОЗ, к.п.н., доцент

Розробник: Олена ЛАСТОЧКІНА, кандидат педагогічних наук, доцент
кафедри логопедії

Робоча програма розглянута і схвалена на засіданні кафедри логопедії
Протокол № 1 від «29» серпня 2023 р.

Завідувач кафедри
Анатолій КРАВЧЕНКО, к.п.н., професор

1. Опис навчальної дисципліни (денна форма навчання)

Найменування показників	Освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	
Кількість кредитів – 8	бакалавр	Обов’язкова	
		Рік підготовки:	
		1-й	
		Семестр	
		2-й	
Лекції			
		40 год.	
Практичні, семінарські			
		40 год.	
Лабораторні			

Самостійна робота			
		154 год.	
Консультації:			
		2 год.	
Загальна кількість годин – 240			Вид контролю: Екзамен – 4 год.

Найменування показників	Освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		заочна форма навчання	
Кількість кредитів – 8	бакалавр	Обов’язкова	
		Рік підготовки:	
		1-й	
		Семестр	
			2-й
		Лекції	
Загальна кількість годин – 240			2 год.
		Практичні, семінарські	

			2 год.
		Лабораторні	

		Самостійна робота	
			235 год.
		Консультації:	
			- год.
		Вид контролю: Екзамен – 1 год.	

2. Мета й завдання вивчення навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни «Спеціальна педагогіка з історією логопедії» є ознайомлення студентів із принципами, змістом, методами та засобами корекційної роботи щодо виховання та гармонійного розвитку осіб із особливими освітніми потребами.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Спеціальна педагогіка з історією логопедії» є оволодіння спеціальними термінами спеціальної педагогіки, вивчення особливостей психічного розвитку дітей із особливими потребами; ознайомлення з деякими складовими системи концепцій розвивального та когнітивного навчання; виявлення характерних вад розвитку та проведення аналізу структури і природи цих вад.

Вивчення дисципліни «Спеціальна педагогіка з історією логопедії» передбачає формування в студентів наступних фахових компетентностей:

Інтегральної компетентності: ІК: здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі і практичні проблеми спеціальної та інклюзивної освіти у процесі корекційно-педагогічної, діагностико-консультативної, дослідницької та культурно-просвітницької діяльності або у процесі навчання, що передбачає застосування основних теорій і методів дефектології і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Загальних компетентностей:

ЗК 3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК 10. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

Спеціальних компетентностей:

СК-1. Усвідомлення сучасних концепцій і теорій функціонування, обмеження життєдіяльності, розвитку, навчання, виховання і соціалізації осіб з особливими освітніми потребами.

СК-2. Здатність до аналізу вітчизняного та зарубіжного досвіду становлення і розвитку спеціальної та інклюзивної освіти.

СК-3. Здатність застосовувати психолого-педагогічні, дефектологічні, медикобіологічні, лінгвістичні знання у сфері професійної діяльності.

СК-7. Здатність дотримуватися вимог до організації корекційно-розвивального освітнього середовища.

СК-11. Здатність дотримуватися основних принципів, правил, прийомів і форм суб'єкт-суб'єктної комунікації.

СК-12. Здатність організовувати дитячий колектив, створювати в ньому рівноправний клімат і комфортні умови для особистісного розвитку вихованців та їхньої соціальної інтеграції.

3. Передумови для вивчення дисципліни

Для ефективного вивчення навчальної дисципліни «Спеціальна педагогіка з історією логопедії» важливим є попереднє опанування дисциплінами природничо-гуманітарного циклу на рівні загальної середньої освіти та навчальним предметом освітнього рівня бакалавр – «Вступ до спеціальності». Бажаним для реалізації розуміння міждисциплінарності є організація паралельного вивчення наступних навчальних дисциплін: «Загальна педагогіка», «Спеціальна психологія», «Патологічна анатомія та фізіологія», «Соціологія», «Соціологія» тощо.

Результати навчання за дисципліною:

РН-1. Знати сучасні теоретичні основи спеціальної освіти відповідно до спеціалізації, застосовувати методи теоретичного та експериментального дослідження у професійній діяльності, релевантні статистичні методи обробки отриманої інформації, узагальнювати результати дослідження.

РН-2. Здійснювати пошук, аналіз і синтез інформації з різних джерел для розв'язування конкретних задач спеціальної та інклюзивної освіти, логопедії.

РН-3. Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування, обмеження життєдіяльності у контексті професійних завдань.

РН-5. Розуміти принципи, методи, форми та сутність організації освітньо-корекційного, логопедичного процесу в різних типах закладів.

РН-7. Вільно спілкуватися державною та іноземною мовами у професійному середовищі, володіти фаховою термінологією та професійним дискурсом.

РН-9. Мати навички комплектування та організації діяльності спеціальних закладів освіти, спеціальних груп у закладах дошкільної освіти, спеціальних класів у закладах загальної середньої освіти тощо.

РН-15. Застосовувати у професійній діяльності сучасні універсальні та спеціалізовані інформаційні системи та програмні продукти; бібліотечні ресурси та технології, зокрема електронні; спеціальну апаратуру та інструменти.

РН 16. Приймати обґрунтовані рішення з урахуванням цілей, ресурсних і законодавчих обмежень, ціннісних орієнтирів.

РН 17. Мати навички самостійного навчання та пошуку необхідної інформації.

4. Критерії оцінювання результатів навчання

Кількість балів	Критерії оцінювання навчальних досягнень студента
90 – 100	Студент має глибокі, міцні і систематичні знання всіх положень теорії, використовує здобуті знання і вміння в нестандартних ситуаціях, здатний вирішувати проблемні питання. Відповідь студента відрізняється точністю формулювань, логікою, достатній рівень узагальненості знань. При виконанні практичних завдань студент дотримується усіх вимог, передбачених програмою курсу. Крім того, його дії відрізняються раціональністю, вмінням оцінювати помилки й аналізувати результати.
82 - 89	Студент знає і вільно відтворює вивчену інформацію, може привести приклади їх застосування в практичній діяльності. Студент може самостійно застосовувати знання в стандартних ситуаціях, його відповідь логічна та аргументована. При виконанні практичних робіт студент може виконати роботу в повному обсязі й зробити правильні висновки, самостійно виправляє допущені помилки, кількість яких не значна.
74 - 81	Студент знає і може самостійно аналізувати та систематизувати отриману інформацію, наводити приклади її застосування в практичній діяльності, але не завжди може самостійно обґрунтувати її. Студент може самостійно застосовувати знання в стандартних ситуаціях, його відповідь логічна, але розуміння не є узагальненим. При виконанні практичних робіт студент може самостійно виконати роботу в повному обсязі й зробити правильні висновки.
64 - 73	Студент відтворює основні поняття і визначення курсу, але досить поверхово, не виділяючи взаємозв'язок між ними, може сформулювати з допомогою викладача основні положення теорії; допускає помилки, які повною мірою самостійно виправити не може.

60 - 63	Значну частину опанованого навчального матеріалу студент репродуктивно презентує на середньому та нижче середнього рівнях, з допомогою викладача може виправляти значну кількість суттєвих помилок. При виконанні практичних робіт студент може вирішувати найпростіші типові завдання за зразком (інструкцією), але з помилками; робить висновки, однак, мету роботи достатньою мірою не розуміє.
35-59	Відповідь студента при відтворенні навчального матеріалу елементарна, фрагментарна, зумовлена нечіткими уявленнями: студент знайомий лише з деякими основними поняттями та визначеннями курсу. У відповіді цілком відсутня самостійність.
1 - 34	Відповідь студента при відтворенні навчального матеріалу або відсутня, або відповідає елементарному рівню розпізнавання та (або несвідомого) відтворення окремих фактів, елементів тематичного змісту про об'єкти, системи навколишнього світу тощо; самостійно виконувати запропоновані завдання та формулювати висновки не може.

Критерії поточного контролю знань і умінь студентів

За одне заняття (оцінювання аудиторної та самостійної роботи) студент має змогу отримати від 1 до 6 балів: виконання роботи під час практичного заняття оцінюється від 1 до 6 балів; виконання самостійних завдань до окремої теми оцінюється обсягом від 0,5 до 1 балу.

Розподіл балів

РОЗДІЛ 1					Разом	Сума
T1	T2	T3	T4	T5	Ауди-торна робота	10
2	2	2	2	2		
T1	T2	T3	T4	T5	Само-стійна робота	5
1	1	1	1	1		

РОЗДІЛ 2	РОЗДІЛ 3	Разом	Сума	Під-сум-ковий (екз.)	Зага льна сума

T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12	T13	T14	T15	T16	Ауди-торна робота	50	25	100
6	6	4	4	6	6	6	4	2	2	4				
T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12	T13	T14	T15	T16	Само-стійна робота	10		
1	1	1	1	1	1	1	1	0,5	0,5	1				

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		для екзамену, заліку, курсового проекту (роботи), практики
90 – 100	A	відмінно
82 – 89	B	добре
74 – 81	C	
64 – 73	D	задовільно
60 – 63	E	
35 – 59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
1 – 34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

5. Засоби діагностики результатів навчання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання є: поточне теоретичне опитування, презентаційні матеріали за результатами виконання завдань; реферат, есе (за вибором студента); питання до екзамену.

6. Програма навчальної дисципліни

6.1. Інформаційний зміст навчальної дисципліни

РОЗДІЛ 1. ЗАГАЛЬНІ ПИТАННЯ СПЕЦІАЛЬНОЇ ДИДАКТИКИ

Тема 1. Спеціальна педагогіка як наука, її об'єкт, суб'єкт, мета та завдання; систематика та статистика спеціальної педагогіки; міжпредметні області сучасної спеціальної педагогіки.

1. Мета, об'єкт та предмет дослідження у спеціальній педагогіці.
2. Провідні завдання спеціальної педагогіки.
3. Основні поняття та педагогічні категорії спеціальної педагогіки.

Тема 2. Філософські, соціокультурні, економічні, правові, клінічні, психологічні, лінгвістичні та психолінгвістичні засади спеціальної педагогіки.

1. Філософія та спеціальна педагогіка.
2. Соціокультурні аспекти спеціальної освіти.
3. Економічні та правові засади спеціальної освіти.

Тема 3. Види, причини та класифікація порушень у розвитку людини.

1. Поняття про «норму» та «аномалію розвитку».
2. Види порушень в розвитку.
3. Види класифікацій.
4. Класифікація за Власовою Т.А., Певзнер М.С.
5. Класифікація за Лебединським В.В.
6. Класифікація за Лапшиним В.А., Пузановим Б.П.
7. Цілісна картина атипового, аномального розвитку: первинні дефекти та вторинні нашарування.
8. Біологічні та соціальні чинники розвитку дітей із відхиленнями.
9. Взаємозалежність первинних та вторинних відхилень розвитку.

Тема 4. Система навчання та виховання дітей із особливостями психофізичного розвитку.

1. Основні положення системи навчання та виховання дітей із обмеженими можливостями; структура та форми спеціальної освіти;
2. Типи закладів для дітей із порушеннями психофізичного розвитку;
3. Загальна характеристика принципів виховання дітей із порушеннями;
4. Особливості процесу навчання дітей із порушеннями психофізичного розвитку.

Тема 5. Загальна характеристика принципів виховання дітей із порушеннями.

1. Соціальні принципи спеціальної педагогіки.
2. Загально-методичні принципи спеціальної педагогіки.
3. Спеціально-методичні принципи спеціальної педагогіки.

РОЗДІЛ 2. ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ДІТЕЙ ІЗ ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНІМИ ПОТРЕБАМИ.

Тема 6. Психолого-педагогічна характеристика дітей із сенсорними порушеннями.

1. Предмет, завдання та методи і між предметні зв'язки сурдопедагогіки.
2. Вплив зниження слуху на психічний розвиток дитини.
3. Особливості розвитку пізнавальної сфери дітей із вадами слуху.
4. Психологічні особливості формування мовлення.
5. Особливості емоційної сфери дітей із вадами слуху.
6. Соціальний розвиток дітей із вадами слуху.
7. Психолого-медико-педагогічне обстеження дітей із вадами слуху.
8. Характеристика спеціальних закладів для навчання та виховання дітей із

вадами слуху.

9. Комплексний підхід до навчання та виховання дітей із вадами слуху.
10. Предмет, завдання, методи і між предметні зв'язки тифлопедагогіки.
11. Спеціальні заклади для навчання та виховання дітей із вадами зору.
12. Корекційно-педагогічна робота, що здійснюється у спеціальних навчально-виховних закладах для дітей із вадами зору.
13. Навчання спеціальній графіці.
14. Трудова спрямованість навчально-виховного процесу.
15. Спеціальні корекційні заняття.
16. Технічні засоби навчання.
17. Професійна орієнтація.
18. Питання інтеграції та соціалізації.

Тема 7. Психолого-педагогічна характеристика дітей із порушеннями інтелектуального розвитку.

1. Предмет, завдання, методи та між предметні зв'язки олігофренопедагогіки.
2. Теоретичні основи корекції інтелектуальних вад в учнів допоміжної школи.
3. Своєрідність якості знань в учнів допоміжної школи і педагогічні умови корекції змістового компоненту їхньої пізнавальної діяльності.
4. Порушення діяльнісного компоненту інтелектуального розвитку учнів допоміжної школи та педагогічні умови корекції їхньої розумової діяльності.
5. Педагогічні умови реалізації принципу корекційної спрямованості навчально-виховного процесу в допоміжній школі.

Тема 8. Психолого-педагогічна характеристика дітей із затримкою психічного розвитку.

1. Поняття про затримку психічного розвитку та її класифікація.
2. Загальна психолого-педагогічна характеристика дітей із затримкою психічного розвитку.
3. Організація та зміст корекційно-розвиваючого навчання дітей із затримкою психічного розвитку.

Тема 9. Психолого-педагогічна характеристика дітей із порушеннями опорно-рухового апарату.

1. Завдання та методи навчально-виховного процесу для дітей із порушеннями опорно-рухового апарату.
2. Загальна характеристика особливостей розумових процесів при ДЦП.
3. Особливості аналізу, синтезу, класифікації, порівняння, вирішення проблемних задач при ДЦП.
4. Діагностика пізнавальної сфери дітей з ДЦП.
5. Особливості ігрової та продуктивної діяльності дітей з ДЦП.
6. Методики розвитку пізнавальних процесів у дітей і підлітків ДЦП.
7. Розвиток конструктивної та образотворчої діяльності.

Тема 10. Психолого-педагогічна характеристика дітей із мовленнєвими порушеннями.

1. Засоби корекційно-виховного процесу в спеціальному навчальному закладі для дітей з ПМР.
2. Особливості використання методів та засобів навчання в корекційно-виховному процесі спеціального навчального закладу для дітей з ПМР.
3. Завдання корекційно-виховної роботи в спеціальному навчальному закладі для дітей з ПМР.
4. Загальні державні та варіативні програми навчання та виховання дошкільників в Україні.
5. Вплив мовленнєвих порушень на пізнавальну діяльність дітей з ПМР.
6. Спеціальні освітні умови в спеціальних освітніх закладах для дітей з ПМР.

Тема 11. Психолого-педагогічна характеристика дітей із порушеннями спілкування та поведінки.

1. Поняття про синдром раннього дитячого аутизму (РДА) та причини його виникнення.
2. Клініко-психолого-педагогічна характеристика дітей з РДА
3. Загальна характеристика дітей із порушеннями поведінки.

Тема 12. Психолого-педагогічна характеристика дітей із комплексними порушеннями в розвитку.

1. Поняття про складні порушення в розвитку.
2. Класифікація дітей із комплексними (складними) порушеннями.
3. Психолого-педагогічні основи розвитку та навчання осіб із складним дефектом.

Тема 13. Роль спеціального педагога та логопеда в навчанні, вихованні та розвитку дітей із особливостями психофізичного розвитку. Вимоги до особистості, професійні якості.

1. Роль учителя в навчанні, вихованні та розвитку дітей із порушеннями психофізичного розвитку.
2. Вимоги до особистості педагога-дефектолога.
3. Педагогічна деонтологія вчителя дефектолога.
4. Професійні якості педагога-дефектолога.

РОЗДІЛ 3. ІСТОРИЧНІ ЗАСАДИ СТАНОВЛЕННЯ ЛОГОПЕДІЇ ТА СУЧАСНІ ЇЇ АСПЕКТИ.

Тема 14. Передумови та витоки розвитку спеціальної педагогіки та вчення про мовленнєві порушення.

1. Від агресії та нетерпимості до усвідомлення необхідності прийняття інвалідів;
2. Від усвідомлення необхідності прийняття можливості навчання глухих та сліпих дітей; від притулків через досвід індивідуального навчання до

- перших спеціальних навчальних закладів;
- Від усвідомлення можливості навчання дітей із сенсорними порушеннями до прийняття права аномальних дітей на освіту; становлення системи спеціальної освіти.
 - Від усвідомлення необхідності спеціальної освіти для окремих категорій дітей з вадами розвитку до розуміння необхідності спеціальної освіти для усіх осіб, які її потребують.
 - Від рівних прав до рівних можливостей; від «інституалізації» до інтеграції.

Тема 15. Становлення логопедії як науки у працях вчених ХІХ століття.

- Перші відомості про мовленнєві розлади та методи їх подолання.
- Питання формування правильного мовлення у дітей в працях основоположників вітчизняної та зарубіжної педагогіки.

Тема 16. Напрями розвитку сучасної логопедії в Україні.

- Становлення логопедії, як науки. Розвиток логопедичної допомоги на Україні.
- Сучасний етап розвитку логопедії та створення умов на Україні для надання допомоги дітям із важкими вадами мовлення.

6.2. Структура та обсяг навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин											
	Денна форма						Заочна форма					
	Усього	у тому числі					Усього	у тому числі				
		Лекції	Практ.	Лабор.	Конс.+екза мен	Сам. роб.		Лекції	Практ.	Лабор.	Конс.	Сам. роб.
РОЗДІЛ 1. ЗАГАЛЬНІ ПИТАННЯ СПЕЦІАЛЬНОЇ ДИДАКТИКИ												
Тема 1. Спеціальна педагогіка як наука, її об`єкт, суб`єкт, мета та завдання; систематика та статистика спеціальної педагогіки; міжпредметні області сучасної спеціальної педагогіки	14	2	2	--	--	10	240	2	2		1	135
Тема 2. Філософські, соціокультурні, економічні, правові, клінічні, психологічні, лінгвістичні та психолінгвістичні засади спеціальної педагогіки	9	2	2	--	--	5						

Тема 3. Види, причини та класифікація порушень у розвитку людини	14	2	2	--	--	10						
Тема 4. Система навчання та виховання дітей із особливостями психофізичного розвитку	14	2	2	--	--	10						
Тема 5. Загальна характеристика принципів виховання дітей із порушеннями	14	2	2	--	--	10						

РОЗДІЛ 2. ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ДІТЕЙ ІЗ ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНІМИ ПОТРЕБАМИ

Тема 6. Психолого-педагогічна характеристика дітей із сенсорними порушеннями	22	4	4	--		14	76	4	2			70
Тема 7. Психолого-педагогічна характеристика дітей із порушеннями інтелектуального розвитку	18	4	4	--		10						
Тема 8. Психолого-педагогічна характеристика дітей із затримкою психічного розвитку	14	2	2	--		10						
Тема 9. Психолого-педагогічна характеристика дітей із порушеннями опорно-рухового апарату	18	4	4	--		10						
Тема 10. Психолого-педагогічна характеристика дітей із мовленнєвими порушеннями	18	4	4	--		10						
Тема 11. Психолого-педагогічна характеристика дітей із порушеннями спілкування та поведінки	14	2	2	--		10						
Тема 12. Психолого-педагогічна характеристика дітей із комплексними порушеннями в розвитку	28	4	4	--		20						
Тема 13. Роль спеціального педагога та логопеда в навчанні, вихованні та розвитку дітей із особливостями психофізичного розвитку.	9	2	2	--		5						

Вимоги до особистості, професійні якості													
РОЗДІЛ 3. ІСТОРИЧНІ ЗАСАДИ СТАНОВЛЕННЯ ЛОГОПЕДІЇ ТА СУЧАСНІ ЇЇ АСПЕКТИ													
Тема 14. Передумови та витоки розвитку спеціальної педагогіки та вчення про мовленнєві порушення	7	1	1	--		5	46	2	2				42
Тема 15. Становлення логопедії як науки у працях вчених ХІХ століття	7	1	1	--		5							
Тема 16. Напрями розвитку сучасної логопедії в Україні	20	2	2	--	6	10							
Усього годин	240	40	40	-	6	154	240	2	2	-	1		135

7. Рекомендовані джерела інформації

Основні:

1. Еременко І.Г. Олігофренопедагогіка. К.: «Вища школа», 1985. 247 с.
2. Липа В.А. Основы коррекционной педагогики. Донецк: Либідь, 2002. 327 с.
3. Ляшенко Т.Д., Бастун Н.А., Сак Т.В.. Діти з затримкою психічного розвитку та їх навчання: Навчальний посібник для педагогів і шкільних психологів. К.:ІЗМН, 1997. 128 с.
4. Основи корекційної педагогіки: навчально-методичний посібник / С.П.Миронова, О.В. Гаврилов, М.П. Матвєєва; за заг. ред. С.П.Миронової. Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2010. 264 с.
5. Основи спеціальної дидактики. За ред д. пед. н., проф. І.Г.Єременка – 2-е вид. К.: Рад. школа, 1986. 200 с.
6. Синьов В.М., Коберник Г.М. Основи дефектології: Навч. посібник для студ. пед. ін-тів. К.: Вища школа, 1994. 143 с.
7. Синьова Є.П. Тифлопсихологія. Київ, 2004. 213 с.
8. Спеціальна педагогіка : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. О.В.Мартинчук, І.М.Маруненко, К.В.Луцько та ін. К.: Київ. ун-т імені Бориса Грінченка, 2017. 364 с.
9. Спеціальна педагогіка: Понятійно-термінологічний словник. За ред. академіка В.І.Бондаря. Луганськ: Альма-матер, 2003. 436с.
10. Тарасун В. Логодидактика. К. : Слово, 2011. 392 с.
11. Українська спеціальна педагогіка в персоналіях: навч. посібник / за заг. ред. В.І. Бондаря, В.М. Синьова. Запоріжжя: Вид-во Хортицької національної академії, 2021. 428 с.

12. Український дефектологічний словник. Л.В. Вавіна, А.М. Висоцька, В.В.Засенко та ін.; За ред. В.І. Бондаря. К: Милосердя України, 2001. 211 с.
13. Хрестоматія з логопедії. За ред. М.К.Шеремет Київ, 2005. 357 с.

Допоміжна:

1. Базима Н.В., Качуровська О.Б., Коломієць Ю.В., Мартиненко І.В. Дитина з труднощами в навчанні в інклюзивному класі : навч.-метод. посібник. / За ред. І.В. Мартиненко, М.К. Шеремет. К. : ДІА, 2019. 148 с.
2. Войтко В. Навчання і виховання дітей з особливими освітніми потребами: сучасні підходи : навчально-методичний посібник / В.Войтко. – Кропивницький: КЗ «КОППО імені Василя Сухомлинського», 2016. – 84 с.
3. Дитина із сенсорними порушеннями: розвиток, навчання, виховання: зб. наук. праць / За ред. А. А. Колупаєвої. К.: Педагогічна думка, 2012. Вип. 3. 130 с.
4. Кисла О.Ф. Корекційна педагогіка: навчальний посібник. К.: Кондор-Видавництво, 2016. 338 с.
5. Кобильченко В., Омельченко І. Спеціальна психологія : підручник. К.: ВЦ «Академія», 2020. 223 с.
6. Колупаєва А., Таранченко О. Освіта дітей з особливими потребами за часів незалежності України: етапність у стратегічному вимірі. *Особлива дитина: навчання і виховання*. 2016. № 3 (79). С. 7-18.
7. Колупаєва А., Таранченко О. Навчання дітей з особливими освітніми потребами в інклюзивному середовищі: навч.-метод. посібник. Харків, Вид-во «Ранок», 2019. 304 с.
18. Костенко Т., Гудим І. Навчання дітей із порушеннями зору: навч.-метод. посібник. Харків, Вид-во «Ранок», 2019. 184 с.
19. Миронова С. Нова Українська школа: особливості організації освітнього процесу учнів початкової школи в інклюзивних класах : навч.-метод. посібник. Тернопіль: Астон, 2020. 176 с.
20. Навчання дітей із порушеннями слуху: навч.-метод. посібник / С.В.Кульбіда та ін. Харків : Вид-во «Ранок», 2019. 216 с.
21. Недозим І. Учні початкових класів із розладами аутистичного спектра: навчання та розвиток : навч.-метод. посібник. Харків : Вид-во «Ранок», 2020. 96 с.
22. Рібцун Ю. Учні початкових класів із тяжкими порушеннями мовлення: навчання та розвиток: навч.-метод. посіб. Львів : Світ, 2020. 264 с.
23. Скрипник Т.В. Діти з аутизмом в інклюзії: сценарії успіху: монографія. К. : Альянт, 2019. 196 с.
24. Софій Н., Найда Ю. Середовище, що належить дітям : poradник для педагогів закладів дошкільної освіти / За заг. ред. В.В. Засенка. К., 2019. 65 с.

25. Таранченко О. Соціокультурний контекст змін в освіті осіб з особливими потребами в Україні. Особлива дитина: навчання і виховання. 2016. № 4 (80). С. 8795.
26. Учні початкових класів із особливими освітніми потребами : навчання та супровід : навч.-метод. посібник / Л.І.Прохоренко, О.О.Бабяк, В.В.Засенко, Н.А.Ярмола : навч.-метод. посібник. Харків: Вид-во «Ранок», 2020. 160 с.
27. Учні початкових класів із порушеннями слуху : навчання та розвиток: навч.-метод. посібник / С.В. Кульбіда, С.В.Литовченко, В.В.Жук, В.В.Литвинова. Харків: Видво «Ранок», 2020. 144 с.
28. Чеботарьова О., Гладченко І. Учні початкових класів із порушеннями інтелектуального розвитку : навчання та розвиток : навч.-метод. посібник. Харків: Вид-во «Ранок», 2020. 128 с.
29. Шульженко Д. Аутизм – не вирок. Львів: Кальварія, 2010. 224 с.

Інформаційні ресурси в мережі Інтернет

1. Закон України «Про загальну середню освіту» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/651-14>.
2. Закон України «Про освіту» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1060-12>.
3. Закон України «Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні». [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/875-12>.
4. Закон України «Про охорону дитинства» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2402-14>.
5. Конвенція про права дитини, прийнята резолюцією 44/25 Генеральної Асамблеї ООН від 20 листопада 1989 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=995_021.
6. Положення про спеціальну загальноосвітню школу (школу-інтернат) для дітей, які потребують корекції фізичного та (або) розумового розвитку, затверджене Наказом Міністерства освіти і науки України № 852 від 15.09.2008 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1219-08>.

8. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна (за потребою): мультимедійні презентації до лекційних занять (відповідно теми).